

Handläggare: Rita Zimmerhofer
Telefon: 08-508 18 127

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2010-01-21

Tillsyn av försäljningen av folköl och tobak i Farsta 2009

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner rapporten.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Inger Norman
avdelningschef

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden ansvarar för tillsyn av försäljningen av folköl och tobak i stadsdelsområdet. Varje försäljningsställe ska få ett tillsynsbesök och minst en inköpsstudie ska genomföras årligen på respektive försäljningsvara. Information om utfallet av inköpsstudien ska meddelas försäljningsstället.

Vid utgången av 2009 fanns det 54 försäljningsställen i Farsta stadsdelsområde registrerade i ärendehanteringssystemet för folköls- och tobakstillsynen – OL2. Farsta stadsdelsförvaltning genomförde tillsyn i alla tillgängliga butiker samt fyra inköpsstudier under 2009, två på folköl och två på tobak. Enligt riktlinjerna skulle 102 inköpsstudier genomföras och stadsdelen genomförde 167 stycken. Av 167 inköpstillsfällan sålde totalt 17 butiker öl och/eller tobak utan att kontrollera åldern genom att begära legitimation.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för barn och ungdom.

Bakgrund

Stadsdelsnämnderna ansvarar för tillsyn av försäljning av folköl och tobak vid försäljningsställen i det egna stadsdelsområdet. 2008 utvidgade kommunfullmäktige riktlinjerna för tillsynsarbetet. Av riktlinjerna framgår att varje försäljningsställe ska få ett tillsynsbesök och att minst en inköpsstudie ska genomföras årligen på respektive försäljningsvara. Inköpsstudien ska omfatta samtliga försäljningsställen. Information om utfallet av inköpsstudien ska meddelas försäljningsstället.

I januari varje år upprättas en tidsplan för årets arbete med tillsynsbesök och tobaks- och folkölsstudier vid dessa försäljningsställen. 2009 fanns det 54 butiker i Farsta registrerade i ärendehanteringssystemet för folköls- och tobakstillsynen – OL2. Av dessa butiker saluförde 31 både tobak och folköl, 1 enbart folköl och 22 enbart tobak. 2 helt nya försäljningsställen registrerades och 13 butiker bytte ägare.

Totalt genomfördes 221 besök under 2009, uppdelade på 54 tillsynsbesök och 167 inköpsstudiebesök. Bestämmelsen om ett tillsynsbesök per ställe uppfylldes alltså. Skälet till det stora antalet inköpsstudier är att studierna genomförs två gånger per försäljningsvara och år, det vill säga mer än vad riktlinjerna kräver.

Redovisning av tillsynsbesök och inköpsstudier

Tillsynsbesök i butikerna

Varje butik besöks en gång per år. Vid besöken går representanter för förvaltningen igenom ett tillsynsprotokoll med relevanta frågor tillsammans med ägare/föreståndare eller kassapersonal. Frågorna gäller till exempel hur och när legitimation kontrolleras och om butiken har ett egentillsynsprogram som följs. Protokollet skrivs under av båda parter. Butiken får skriftlig information om tobaks- och alkohollagen och dekalering om åldersgräns. De informeras också om att tobaks- och folkölsstudier kommer att genomföras under året.

Folköls- och tobaksstudier

Syftet med studierna är att kontrollera om butikerna följer lagen om 18 årsgräns vid försäljning och att de förvissas sig om ungdomens ålder genom att begära legitimation.

Två inköpsstudier per försäljningsslag genomförs i samtliga butiker varje år. De butiker som säljer både tobak och folköl får fyra besök och de som endast säljer tobak får två besök. Dessa tillfällen sprids över året, så att det inte går att förutse när de ska äga rum.

Inköpsstudierna går till så att ungdomar som nyss har fyllt 18 år och ser yngre ut försöker köpa öl/tobak. De har inte med sig legitimation. Om kassören/kassörskan frågar efter legitimation säger ungdomarna att de inte har den med sig. Får de ändå köpa öl/tobak så lämnar de butiken och överlämnar varan till den medverkande tillsynspersonen från förvaltningen, som säljer tillbaka ölen/tobaken till affären. Kassören/kassörskan får också veta att förvaltningen kommer att kontakta föreståndaren/ägaren. Ett tillsynsprotokoll fylls i av ungdomen och Farstas tillsynsperson direkt efter provköpet. Efter ett par dagar skickas "ris- eller rosbrev" ut till samtliga butiker som varit föremål för studien.

Resultaten av folköls- och tobaksstudierna utföll enligt följande:

Studier	Antal butiker 2008	Varav sålde 2008	Antal butiker 2009	Varav sålde 2009
Folköl I	30	4	31	4
Folköl II	29	4	30	4
Tobak I	50	5	52	4
Tobak II	52	10	54	5
Summa	161	23	167	17

Antal butiker varierar eftersom vissa upphör och andra kommer till under ett år.

I folkölsstudierna var det 13 % som sålde folköl och i tobaksstudierna var det 8,5 % som sålde tobak utan att förvissa sig om ungdomens ålder genom att begära legitimation. Årets resultat är något bättre än 2008, då 14 % sålde folköl och 15 % sålde tobak utan att begära legitimation.

Följande butiker sålde folköl 2009:

Budbärrar livs, Hökarängen
Food Market, Sköndal
Statoil, Sköndal
Matboden, Hökarängen
ICA Bomben, Hökarängen
Vi Matdax, Hökarängen
ICA Nära, Tallkrogen
Ribin Livs, Hökarängen

Följande butiker sålde tobak 2009:

Farsta strand hotell och konferens, Farsta (2 tillfällen)
Filmkedjan, Farsta
Gubbängskiosken, Gubbängen
Pressbyrån, Farsta strand
Gubbängskiosken, Gubbängen
ICA Supermarket, Farsta centrum
ICA Bomben, Hökarängen
Svedmyra närlivs, Svedmyra

Gubbängskiosken i Gubbängen bytte ägare den 13 oktober 2009. När butiken har sålt tobak två gånger ska ett ärende öppnas, men här var det två olika ägare vid dessa två tillfällen.

Påföljder och sanktioner*Folköl*

Om en butik säljer folköl vid två tillfällen efter varandra öppnas ett ärende. Det första som händer är att egentillsynsprogrammet begärs in. Om dokumentet lämnas in till förvaltningen inom utsatt tid så meddelas handlaren vad som kan förbättras, t ex en utbildning för personalen eller en rutin att under tre månader begära legitimation av samtliga som köper folköl. Om handlaren förbättrar sina rutiner och genomför överenskommelsen så avskrivs ärendet.

Om handlaren inte är samarbetsvillig beslutar stadsdelsdirektören om en varning. Därefter görs ännu ett provköp. Om handlaren ännu en gång säljer öl utan att förvissa sig om den unges ålder föreslår förvaltningen att stadsdelsnämnden fattar beslut om försäljningsförbud i sex månader.

Tobak

Åtgärderna när det gäller tobak är likadana som för folköl, förutom att varning och försäljningsförbud inte ingår i påföljdsskalan. Här är det i stället vite som kan utdömas av stadsdelsnämnden som sista åtgärd. Vitet ska minst vara på 5 000 kronor och högre om det t ex gäller butikskedjor.

Marknadsföring av tobak

All tobaksreklam som syns på utsidan av butiken är förbjuden och inne i affären får tobaksreklamen inte vara påträngande eller uppmana till tobaksbruk. Upptäcks otillåten marknadsföring vid besök i butiken föreläggs butiken att ta bort reklamen. Om detta inte sker kan vite om minst 5 000 kronor utkrävas. Vitet beslutas av stadsdelsnämnden.

Ärenden i Farsta

Under 2009 initierades ett tobaksärende som fortfarande pågår.

Dokumentation i OL 2

All kommunikering med butikerna/handlarna dokumenteras i ärendehanteringssystemet OL 2: anmälan om försäljning av öl/tobak, registreringsbevis, tillsynsprotokoll, folköls- och tobaksstudiernas protokoll, "ris- och rosbrev", brev inför skolavslutningar, utbildningar och all ärendehantering.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner rapporten om tillsynen av försäljning av folköl och tobak i Farsta 2009.